

KONINKRIJK BELGIE

NATIONALE ARBEIDSRAAD

COLLECTIEVE ARBEIDSOVEREENKOMST Nr. 1.

Zitting van donderdag 12 februari 1970.

Afsluiten van een collectieve arbeidsovereenkomst betreffende het afwijkingsbeding van het concurrentiebeding bepaald bij artikel 26 van de geordende wetten betreffende het bediendencontract.

x x x

KONINKRIJK BELGIE

NATIONALE ARBEIDSRAAD

COLLECTIEVE OVEREENKOMST BETREFFENDE HET AFWIJKINGSBEDING
VAN NIET-MEDEEDINGING.

Gelet op de wet van 5 december 1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire comités,

Gelet op de wet van 21 november 1969 tot wijziging van de wetgeving betreffende de arbeidsovereenkomsten, inzonderheid op artikel 53 dat artikel 26 vervangt van de geordende wetten betreffende de bediendenovereenkomst,

Gelet op de adviezen nr. 263 en nr. 281 van de Nationale Arbeidsraad,

Hebben navolgende interprofessionele organisaties van ondernemingshoofden en van werknemers :

- het Verbond der Belgische Nijverheid;
- het Verbond der Belgische niet industriële ondernemingen;
- de overeenkomstig de wet van 6 maart 1964 tot organisatie van de middenstand erkende nationale middenstandsorganisaties;
- de Belgische Boerenbond;
- "la Fédération nationale des unions professionnelles agricoles";
- "l'Alliance agricole belge";
- het Algemeen Christelijk Vakverbond;

c.a.o. nr. 1.

- het Algemeen Belgisch Vakverbond;
- de Algemene Centrale der Liberale Vakbonden van België;

in de Nationale Arbeidsraad op 12 februari 1970 een collectieve overeenkomst gesloten betreffende :

- de vormen en de voorwaarden van het afwijkingsbeding van niet-mededinging, voorzien in artikel 26, § 2 van de wet op de bediendenovereenkomst;
- de oprichting van een commissie van goede diensten die bevoegd is advies uit te brengen over de afwijkingsbedingen van niet-mededinging.

A. Toepassingsgebied.

Deze collectieve overeenkomst is van toepassing op de werkgevers en op hun bedienden die door een bediendenovereenkomst zijn verbonden, binnen de grenzen vastgesteld door artikel 26, § 2 van de geordende wetten betreffende het bediendencontract.

B. Vormen en voorwaarden van het afwijkingsbeding van niet-mededinging.

In het kader van artikel 26, § 2, van de wet op de bediendenovereenkomst en van deze overeenkomst kunnen de modaliteiten van het afwijkingsbeding van niet-mededinging vastgesteld worden bij collectieve overeenkomst op het vlak van de bedrijfstak, bij ontstentenis daarvan, op het vlak van de onderneming, en bij ontstentenis van deze laatste bij individuele overeenkomst tussen de werkgever en de bediende.

De collectieve overeenkomsten op het vlak van de bedrijfstak of van de onderneming zullen gesloten worden door de organisaties die bij artikel 3 van de wet van 5 december 1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire comités als representatief worden beschouwd.

Het afwijkingsbeding van niet-mededinging is niet van toepassing indien de overeenkomst door de bediende, om dringende redenen in hoofde van de werkgever, wordt verbroken.

c.a.o. nr. 1.

In geval van overeenkomst op proef, heeft het beding enkel uitwerking gedurende een periode die overeenstemt met de duur van de prestaties die metterdaad werden verricht krachtens de overeenkomst op proef.

De berekeningsmodaliteiten van de vergoeding, bedoeld in artikel 26, § 2, lid 1 van de wet op de bediendenovereenkomst, zullen door de overeenkomst worden bepaald, rekening houdend met navolgende elementen : de aard van de activiteiten, de duur van het beding, het bij het beding voorzien territoriaal toepassingsgebied en het bedrag van het salaris.

De werkgever kan, binnen een termijn van vijftien dagen te rekenen vanaf het beëindigen van de bediendenovereenkomst, aan de toepassing van het beding verzaken en in dit geval vervalt de verplichting een vergoeding te betalen. Indien de bediende wordt afgedankt met opzegging, is de werkgever er toe gehouden aan de bediende, op het ogenblik dat hij de opzegging betekent, mee te delen of hij het inzicht heeft het beding werkelijk toe te passen.

C. Commissie van goede diensten.

Een commissie van goede diensten, opgericht in uitvoering van onderhavige overeenkomst, zal bevoegd zijn advies te geven over de overeenstemming van de afwijkingsbedingen van niet-mededinging met de beginselen, vervat in artikel 26, § 2 van de wet op de bediendenovereenkomst, alsmede in onderhavige overeenkomst onder hogergenoemde titels A en B.

1. Samenstelling van de commissie.

De commissie zal samengesteld zijn uit personaliteiten, deskundigen terzake (sociologen, magistraten, professoren..) en onafhankelijk van de organisaties die deze overeenkomst hebben ondertekend. Desnoods kunnen in de schoot van de commissie twee of meer kamers worden opgericht.

De commissie en, desgevallend, elk van de kamers zal samengesteld zijn uit :

- een lid, aangeduid door de werkgeversorganisaties;
- een lid, aangeduid door de werknemersorganisaties;
- een voorzitter, gecoöpteerd door beide vorengenoemde leden.

Plaatsvervangende leden en voorzitters zullen volgens dezelfde procedure als de effectieve leden kunnen worden aangeduid.

Het secretariaat zal verzekerd worden door het Secretariaat van de Nationale Arbeidsraad.

2. Bevoegdheid.

Indien zij daartoe wordt uitgenodigd, zal de commissie haar advies geven omtrent de overeenstemming van de concurrentiebedingen, bedoeld in artikel 26, § 2 van de wet op de bediendenovereenkomst, met de beginselen en de beschikkingen van artikel 26, § 1, lid 1, lid 2, punt 1°, lid 3 en § 2 van deze wet alsmede met de beschikkingen van titel A en B. van onderhavige overeenkomst binnen navolgende perken :

- a) de commissie is enkel bevoegd voor de individuele concurrentiebedingen en voor deze welke toepasselijk zijn op een groep bedienden die tot dezelfde onderneming behoren, met uitsluiting van de collectieve overeenkomsten die gesloten worden voor een bedrijfstak.
- b) de commissie zal haar advies kunnen geven :
 - hetzij op het ogenblik dat de bediendenovereenkomst wordt gesloten en binnen een termijn van twee maanden, te rekenen vanaf dat ogenblik;
 - hetzij wanneer wijzigingen worden aangebracht aan een bestaand beding of wanneer de werkgever het inzicht heeft te kennen gegeven het beding te wijzigen;
 - hetzij wanneer het beding metterdaad wordt toegepast of wanneer de werkgever het inzicht heeft te kennen gegeven, het metterdaad toe te passen.

Als overgangsmaatregel, zal de commissie eveneens bevoegd zijn voor de bedingen die bestaan op het ogenblik van het van kracht worden van de nieuwe wetsbeschikkingen betreffende de concurrentiebedingen, tot bij het verstrijken van een termijn van twee jaar te rekenen vanaf dit van kracht worden.

De door de commissie te geven adviezen zullen betrekking hebben op navolgende punten :

- de overeenstemming van de bedingen met de beschikkingen waarvan niet mag worden afgeweken ;
- de geldigheid van de beschikkingen van het beding die afwijken van het algemeen stelsel ;
- het bedrag van de vergoeding die aan de bediende moet worden uitbetaald, ingeval het beding wordt toegepast.

3. Procedure.

De commissie kan worden geraadpleegd door de individuele werkgevers en bedienden evenals door elke in de Nationale Arbeidsraad vertegenwoordigde werknemersorganisatie.

Het door een werknemersorganisatie ingediend verzoek kan zowel betrekking hebben op één of meerdere individuele gevallen als op een beding dat geldt voor de ganse onderneming.

De commissie zal bevoegd zijn de betrokken partijen te horen die zich kunnen laten bijstaan of vertegenwoordigen door syndikale vrijgestelden, advocaten of door andere door de commissie aanvaarde personen.

De commissie zal zich bij voorrang uitspreken over de vragen die worden ingediend, naar aanleiding van het sluiten van een nieuwe bediendenovereenkomst.

D. Slotbepalingen.

De partijen die deze overeenkomst ondertekenen, gaan de verbintenis aan hun invloed aan te wenden, opdat hun aangeslotenen het advies van de commissie zouden volgen.

Deze overeenkomst treedt in werking vanaf de datum dat de wet van 21 november 1969 tot wijziging van de wetgeving betreffende de arbeidsovereenkomsten van kracht wordt.

De huidige overeenkomst wordt gesloten voor tien jaar. Zij zal slechts kunnen gewijzigd worden met de instemming van al de ondertekenende partijen.

De overeenkomst zal evenwel kunnen opgezegd worden door elk van de ondertekenende partijen, ingeval artikel 26 van de wet op de bediendenovereenkomst wordt gewijzigd.

x x x

Gelet op artikel 28 van de wet van 5 december 1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire comités vraagt de Nationale Arbeidsraad dat deze overeenkomst door de Koning algemeen verbindend zou worden verklaard.

COMMENTAAR BIJ DE COLLECTIEVE OVEREENKOMST
BETREFFENDE HET AFWIJKINGSBEDING VAN
NIET-MEDEEDINGING.

A. Vormen en voorwaarden van het afwijkingsbeding van niet-mededinging.

1. Aard en procedure van de overeenkomsten betreffende het afwijkingsbeding.

Deze interprofessionele collectieve overeenkomst laat aan andere collectieve of individuele overeenkomsten de zorg, sommige toepassingsmodaliteiten van het afwijkingsbeding vast te stellen.

Er is aanleiding de aard te verduidelijken van deze overeenkomsten waarbij de bij de bediendenovereenkomst betrokken partijen zich akkoord kunnen stellen over het afwijkingsbeding van niet-mededinging.

De collectieve overeenkomst per nijverheids- of handelsektor blijkt de meeste waarborgen te bieden, omdat zij de vrucht is van een werkelijk overleg onder partners die met kennis van zaken handelen. Ten einde rekening te houden met concrete toestanden zal deze overeenkomst ten andere kunnen aangevuld worden met ondernemingsovereenkomsten of door individuele overeenkomsten.

Men moet evenwel het geval voorzien dat de werkgevers- en werknemersorganisaties er niet zouden in slagen een collectieve overeenkomst te sluiten. Dan blijft nog de oplossing van de ondernemingsovereenkomst of, bij ontstentenis daarvan, deze van de individuele overeenkomst.

Wat deze laatste betreft, moet men een eventueel gevaar ondervangen : de bediende kan er toe gebracht worden een beding te aanvaarden dat zijn vrijheid buitengewoon beperkt, vooral indien het salaris en de andere arbeidsvoorwaarden gunstig zijn.

Het bedrag van de vergoeding kan eveneens afhangen van de wijze waarop de arbeidsverhoudingen een einde hebben genomen : men kan in het bijzonder een onderscheid maken tussen de gevallen van afdanking en vrijwillig ontslag van de bediende.

B. Commissie van goede diensten.

De ondertekenende partijen waren van oordeel dat, wanneer het afwijkingsbeding voortvloeit uit een ondernemings- of een individuele overeenkomst, de partijen die door de bediendenovereenkomst zijn gebonden, de mogelijkheid moeten hebben het ontwerp van overeenkomst, of de tekst van de van kracht zijnde overeenkomst voor te leggen aan een controle-instantie.

De moeilijkste kwestie is de keuze van de instantie die deze rol zou kunnen vervullen.

Zij waren van oordeel dat men zich op dit stuk niet kan verlaten op de rechterlijke macht, omdat deze praktisch slechts a posteriori zal kunnen tussenbeide komen, dit wil zeggen op het ogenblik dat het concurrentiebeding effectief van toepassing is geworden en er een geschil is gerezen tussen de bij de overeenkomst betrokken partijen. In de huidige stand van onze wetgeving, zou de rechter in geen geval tussenbeide kunnen komen vóór het sluiten van de overeenkomst, zelfs indien de bediende enige twijfel zou hebben omtrent de geldigheid van het beding dat de werkgever voorstelt in de overeenkomst op te nemen.

De ervaring in het beroepsleven heeft ten andere uitgewezen dat de bedienden over het algemeen vrezende beroep te doen op de rechter zolang hun contract niet is beëindigd, omdat het instellen van een gerechtelijke handeling op zichzelf reeds de verhoudingen met de werkgever kan verstoren en nadelig kan zijn voor de bediende.

Tenslotte zal de tussenkomst van de werkrechtshouders niet steeds mogelijk zijn, omdat zij enkel bevoegd zijn ingeval werkelijk een geschil is gerezen ; anderdeels zou, in de huidige stand van zaken, de procedure voor deze raden niet aangewezen zijn, omdat de geschillen spoedig een oplossing moeten krijgen.

Om deze redenen voorziet onderhavige overeenkomst de oprichting van een commissie van goede diensten.

De oprichting van deze commissie zou in geen geval afbreuk doen aan de rechten van de partijen, om beroep te doen op de rechterlijke macht.

1. Samenstelling van de commissie.

Er zal slechts één commissie bestaan, die dan ook bevoegd zal zijn voor het ganse nationale grondgebied, ten einde de eenheid van rechtspraak te waarborgen. Er kunnen evenwel in de schoot van de commissie afzonderlijke kamers worden ingesteld, indien het aantal voorgelegde gevallen dergelijke beslissing verantwoordt : het is inderdaad mogelijk dat, bij het begin van de werking van de commissie, tamelijk veel gevallen worden voorgelegd.

2. Bevoegdheid.

De commissie is geen homologatie-instantie, waaraan al de concurrentiebedingen moeten worden voorgelegd ; zij zal zich enkel moeten uitspreken, wanneer zij daarom door de betrokken partijen wordt verzocht.

De bevoegdheid van de commissie is beperkt tot de afwijkingsbedingen, met uitsluiting van de gewone bedingen die onder de toepassing van artikel 26, § 1 van de wet op de arbeidsovereenkomst vallen.

De commissie zal haar advies geven over de overeenstemming van de concurrentiebedingen met de beginselen en de beschikkingen van de paragraaf van de wet die betrekking heeft op de afwijkingsbedingen alsmede met deze van onderhavige overeenkomst. Gelet op het feit dat deze bedingen niet mogen afwijken van sommige beschikkingen die betrekking hebben op de gewone bedingen, inzonderheid de beperking tot soortgelijke activiteiten, zal het onderzoek van de overeenstemming met deze beschikkingen eveneens tot de bevoegdheid van de commissie behoren.

De verwijzing naar de wet op de bediendenovereenkomst en naar de interprofessionele overeenkomst omvat de collectieve overeenkomsten, gesloten voor een bedrijfstak : de commissie zal dan ook als advies kunnen geven dat een bepaald individueel beding niet strookt met de beschikkingen van een collectieve overeenkomst.

- a) Gelet op het feit dat de collectieve bedrijfstakovereenkomsten gesloten worden na overleg, tijdens hetwelk de vertegenwoordigers van de werkgevers en van de bedienden ruim gelegenheid hebben gehad hun standpunten onderling te toetsen, zal de commissie zich niet dienen uit te spreken over deze overeenkomsten als dusdanig. Zij zal eventueel haar advies kunnen geven over de toepassing van deze overeenkomsten.
- b) Ten einde te vermijden dat een vraag op gelijk welk ogenblik bij de commissie aanhangig zou kunnen worden gemaakt, dient te worden verduidelijkt naar aanleiding van welke gelegenheid de commissie kan geraadpleegd worden.

Deze mogelijkheid bestaat in de eerste plaats naar aanleiding van het sluiten van een bediendenovereenkomst. Hier kunnen zich nog twee mogelijkheden voordoen : in de eerste plaats is er de hypothese, dat een van de partijen het advies van de commissie inwint, vooraleer de overeenkomst wordt gesloten. Vervolgens is het mogelijk dat de overeenkomst reeds gesloten is en dat de werkgever of de bediende toch het advies van de commissie wenst te kennen. In het tweede geval, moet de termijn voor de indiening van de aanvraag beperkt zijn tot twee maanden, om te vermijden dat de rechtszekerheid in het gedrang wordt gebracht.

De commissie zal eveneens kunnen geraadpleegd worden ingeval van wijziging van het beding, hetzij deze wijziging inderdaad reeds gebeurd is, hetzij de werkgever het inzicht heeft te kennen gegeven het beding te wijzigen. Het moet gaan om belangrijke wijzigingen, zoniet zou de commissie de vordering niet ontvankelijk kunnen verklaren.

Tenslotte zal de commissie kunnen tussenbeide komen ingeval het beding wordt toegepast. Ook hier zijn twee hypothesen mogelijk : ofwel is het beding reeds toegepast, ofwel heeft de werkgever het inzicht te kennen gegeven het toe te passen.

Gelet evenwel op het feit dat de wijziging van de wet op de bediendenovereenkomst een nieuwe toestand heeft geschapen, is er aanleiding een overgangperiode te voorzien, gedurende welke de bestaande bedingen aan de commissie kunnen worden voorgelegd, zonder rekening te houden met de beperkingen wat betreft het ogenblik waarop de aanvraag wordt ingediend. Deze periode kan vastgesteld worden op twee jaar.

De tot de bevoegdheid van de commissie behorende materie kan als volgt worden omschreven :

1. De commissie kan in de eerste plaats haar advies geven over de overeenstemming van de bedingen met de beschikkingen van de wet op de bediendenovereenkomst waarvan niet mag worden afgeweken. Het gaat om de beperking van het beding tot de bedienden wier salaris hoger ligt dan 150.000 fr. per jaar, om de verplichting van een geschrift, doch vooral om de beschikking die voorziet dat de uitwerking van het beding enkel geldt voor de activiteiten die een gelijkaardig karakter hebben als deze welke bij de eerste werkgever werden uitgeoefend.
2. In de tweede plaats kan de commissie zich uitspreken over de geldigheid van de bedingen, voor zover zij afwijken van het algemeen stelsel. In dit opzicht kunnen twee aspecten worden onderscheiden : de commissie kan in de eerste plaats nagaan of de voorwaarden vervuld zijn opdat een afwijking geoorloofd zou zijn, dit wil zeggen of de onderneming beantwoordt aan een van de criteria bepaald bij de wet of verduidelijkt in de memorie van toelichting en of de bediende werkelijk een functie uitoefent die hem toelaat kennis te verkrijgen van particulariteiten die eigen zijn aan de onderneming.

Indien deze voorwaarden vervuld zijn, kan de commissie in de tweede plaats haar advies geven over de inhoud zelf van de afwijkingsbedingen. Zij kan bv. van oordeel zijn dat dit beding of sommige aspecten van dit beding overdreven zijn onder meer wanneer de duur van de uitwerking van het beding abnormaal lang is.

c.a.o. nr. 1.

3. De belangrijkste opdracht van de commissie bestaat erin, haar advies te geven over de vergoeding die aan de bediende moet worden toegekend ingeval het beding wordt toegepast. De commissie zal met de in het eerste deel van onderhavige overeenkomst opgesomde elementen rekening houden om deze vergoeding vast te stellen. De commissie moet zich niet noodzakelijk uitspreken over een bedrag in absolute cijfers, doch zij kan de berekeningsbasis van de vergoeding aanduiden, bv. x maanden salaris.

Gelet op het feit dat de commissie slechts adviezen geeft, blijft de normale bevoegdheid van de rechtbanken onaangetast. Dit sluit eensdeels in dat de betrokkenen zich rechtstreeks tot de werkrechtshoofden of tot de handelsrechtbank kunnen richten, zonder vooraf het advies van de commissie van goede diensten te hebben ingewonnen. Anderdeels zijn de betrokkenen niet gebonden door het advies van de commissie en zij kunnen derhalve, na kennis te hebben genomen van dit advies, een vordering instellen bij een rechtbank.

Het blijkt evenwel dat, gelet op de persoonlijkheid van de leden van de commissie, de adviezen van die commissie een zeer grote morele waarde zullen hebben, zodat een beroep op de rechtbank wellicht eerder zeldzaam zal zijn. Daarenboven zal de commissie, na een zekere praktijk, haar eigen rechtspraak gevestigd hebben die door de betrokken partijen zal gekend zijn. Deze zullen geneigd zijn om zich a priori aan deze rechtspraak te houden.

3. Procedure.

De overeenkomst voorziet dat de commissie niet enkel door de werkgevers en de bedienden op wie het beding van toepassing is mag geraadpleegd worden, doch tevens door elk van de werknemersorganisaties die in de Nationale Arbeidsraad vertegenwoordigd zijn.

Het gevaar is immers niet denkbeeldig dat bij individuele vordering, ingesteld door de bediende, de werkgever geneigd is vergeldingsmaatregelen te treffen.

c.a.o. nr. 1.

De werknemersorganisatie zal dan ook de identiteit van de bediende, die haar tussenkomst heeft gevraagd niet bekend maken.

Zoals hoger gezegd, is de commissie niet bevoegd om de collectieve bedrijfstakovereenkomsten te onderzoeken met betrekking tot de bedingen. Daarenboven zullen de werknemersorganisaties geen verzoeken indienen die betrekking hebben op bedingen waarmee zij akkoord gingen op het vlak van de onderneming.

Het is niet aangewezen strakke procedureregels te voorzien, zoniet zal een van de bijzonderste doelstellingen van de oprichting van de commissie, nl. een soepele werking, niet worden bereikt. De Commissie zal kunnen oordelen op stukken of de betrokken partijen horen. Zij kan eveneens de personen horen die de partijen bijstaan of vertegenwoordigen. Ook op dit stuk zal een zeer grote vrijheid in acht moeten genomen worden, in die zin dat de commissie syndikale vrijgestelden, advocaten en zelfs andere personen zal kunnen toelaten.

Het blijkt evenmin doeltreffend termijnen te voorzien die door de commissie zouden moeten worden nageleefd ; dergelijke bepaling zou zonder sanctie blijven. Daarom beperkt de overeenkomst er zich toe een orde van prioriteit in te voeren voor het onderzoek van de ingediende aanvragen.

x x x

Door deze overeenkomst te ondertekenen, gaan de ondertekenende partijen de verbintenis aan hun invloed aan te wenden, opdat hun aangeslotenen het advies van de commissie zouden volgen. Het gaat evenwel niet om een absolute verbintenis, daar de ondertekenende partijen het recht hebben in geweten te oordelen dat sommige adviezen van de commissie niet verantwoord zijn. Het is normaal dat zij in dit geval aan hun aangeslotenen de raad geven zich tot de rechtbank te wenden.

Daar de interprofessionele overeenkomst moet aangezien worden als de onmisbare aanvulling van het stelsel dat uit de wet voortvloeit, is het aangewezen dat de overeenkomst in werking treedt vanaf de datum dat de wet van 21 november 1969 tot wijziging van de wetgeving betreffende de arbeidsovereenkomsten van kracht wordt. Om dezelfde redenen moet de duur van deze overeenkomst tamelijk lang zijn, nl. 10 jaar en kan zij gedurende deze periode niet worden opgezegd, tenzij de wet zelf wordt gewijzigd.

Het ligt voor de hand dat de overeenkomst steeds kan worden gewijzigd, wanneer al de ondertekenende partijen het daarover eens zijn.

Gelet op de bepalingen van artikel 28 van de wet van 5 december 1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire comités, gelasten de ondertekenende partijen de Nationale Arbeidsraad de Koning te verzoeken deze overeenkomst algemeen verbindend te verklaren.

Gedaan te Brussel, de twaalfde februari, negentienhonderd zeventig.

Voor het Verbond der Belgische Nijverheid.

A. VERSCHUEREN.

Voor het Verbond van de Belgische niet-industriële Ondernemingen.

J. DOHET.

Voor de Middenstandsorganisaties.

H. ALLARD.

Voor de Belgische Boerenbond.
La Fédération nationale des unions professionnelles agricoles
et l'Alliance agricole belge.

J. BRUTSAERT.

Voor het Algemeen Christelijk Vakverbond van België.

L. DEREAU.

Voor het Algemeen Belgisch Vakverbond.

O. LECLERCQ.

Voor de Algemene Centrale der Liberale Vakbonden van België.

A. COLLE.